

Adlerbethska gravkoret

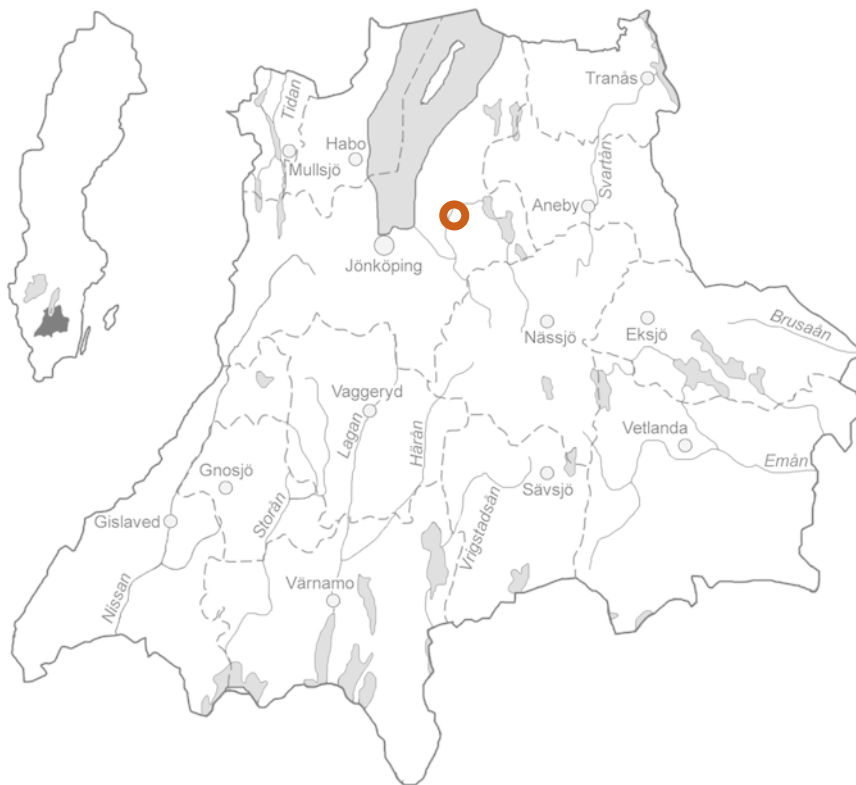
Antikvarisk medverkan i samband med takomläggning
Adlerbethska gravkoret på Svarttorps gamla kyrkogård
Svarttorps socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län,
Växjö stift

Adlerbethska gravkoret

Antikvarisk medverkan i samband med takomläggning
Adlerbethska gravkoret på Svarttorps gamla kyrkogård,
Svarttorps socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län,
Växjö stift

Jönköpings läns museums dnr: 2020-208
Länsstyrelsens dnr: 433-2800-2019

Rapport och foto: Britt-Marie Börjesgård
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

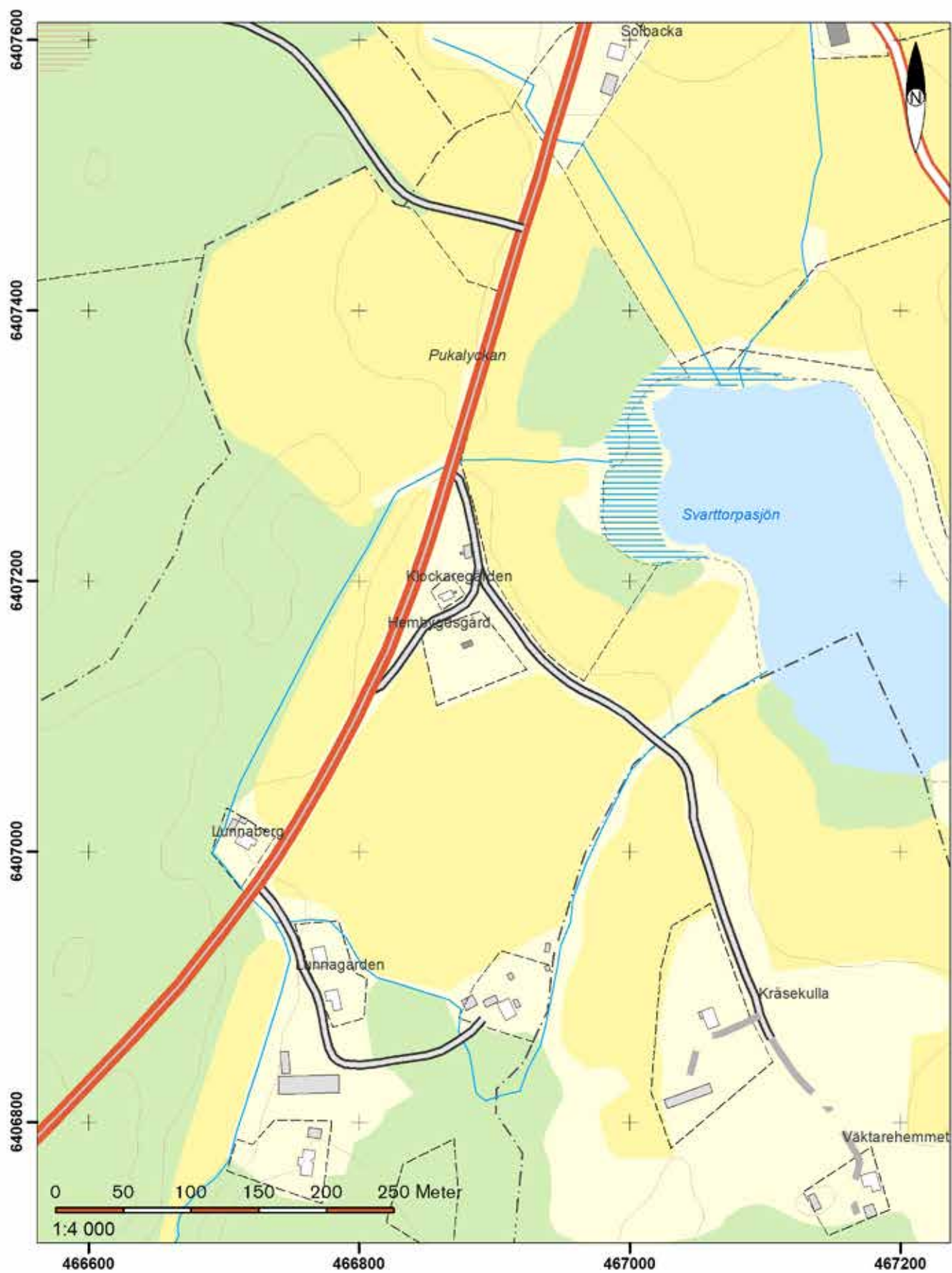
© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2022

Innehåll

Inledning.....	5
Syfte.....	5
Historik.....	5
Gravkoret.....	6
Beskrivning inför åtgärder.....	7
Vidtagna åtgärder.....	7
Omläggning av taket.....	7
Sammanfattning.....	10
Utförda arbeten.....	10
Utvärdering.....	10
Antikvariska iakttagelser.....	11
Murarna.....	11
Målningsrester.....	11
Den medeltida kyrkan.....	12
Administrativa uppgifter.....	15
Referenser.....	16
Arkiv.....	16
Tryckta källor och litteratur.....	16

Bilagor

Bilaga 1. Fotobilaga.....	17–20
Bilaga 2. Beskrivning över åtgärder 1934.....	21–23
Bilaga 3. Avskrift ur arkivet.....	25–26
Bilaga 4. Mandelgrens skiss 1864.....	27–32

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

Länsstyrelsen lämnade i beslut daterat 2019-08-13 tillstånd till byte av yttertak på Adlerbetska gravkoret beläget på Svarttorps gamla kyrkogård, dnr 433-2800-19. Tillståndet omfattade byte av det befintliga taket täckt med betongpannor, till ett tegeltak. Som villkor gällde bland annat att arbetena skulle ske med antikvarisk medverkan samt att arbetena dokumenterades.

Arbetena genomfördes under hösten och vintern 2020 och avslutades under 2021. Föreliggande rapport sammanfattar vad som framkom vid arbetena.

Syfte

Syftet med arbetena var att ställa taket i gott stånd.

Syftet med den antikvarisk medverkan var att dokumentera de genomförda åtgärderna i allmänhet, men även att fånga upp eventuella kulturhistoriska iakttagelser.

Historik

Svarttorps gamla kyrka som i dess äldsta delar var medeltida revs 1871 efter att den nya kyrkan stod klar. Den nya kyrkan uppfördes på annan plats i byn 1869–1870. Kvar idag på den ursprungliga platsen finns den gamla kyrkogården och en mindre byggnad som innehåller det Adlerbethska gravkoret.

Svarttorps äldsta kyrka uppfördes troligen på 1100-talet, vilket bland annat den välbevarade dopfunten av Bestiariustyp indikerar. Kyrkan tillbyggdes sedan i omgångar. Den del av kyrkan som i folkmun kallades bispakyrkan, med hänvisning till en tidig biskop och hans eventuella inflytande har av andra tolkats som ett västtorn. Vid 1700-talets början breddades byggnaden åt söder medan den sedan tidigare förlängda norrväggen lämnades intakt. I mitten av 1700-talet inrättades ett gravkor för ägarfamiljen på Ramsjöholm i den så kallades bispakyrkan.

Gravkoret före åtgärd. Foto från norr, notera hur takfallet svackar i dess östra del.

Gravkoret, odaterad bild, RAÄ, troligen från tiden före 1934.

Efter att den nya kyrkan stod klar revs den gamla kyrkan, förutom delar av det som utgjorde gravkoret. Enligt sägnen tippades rivningsmaterialet i den intilliggande sjön.

Gravkoret

Gravkoret benämns Adlerbethska gravkoret men i dess första skede var koret avsett för Elisabeth Hambrea och hennes båda män Petrus Falkman och Ambern Beth. Släkten Adlerbeth upphöjdes i adligt stånd 1720, med de båda bröderna kaptenen Samuel Beth och assessorn i Åbo hovrätt, sedan vice presidenten i Göta hovrätt Gudmund Beth. De tog då namnet Adlerbeth. De tillhörde en gammal Jönköpingsläkt och namnet kom från deras farfars fars fädernegård Beth i Bottnaryds socken.

Ramsjöholm kom i familjens ägo genom en äldre bror, major Ambern Beth som blev ägare till gården genom giftermål med nämnda Elisabeth Hambrea, efter att hennes förste make Petrus Falkman gått bort. Efter hustruns frånfälle valde den barnlöse majoren att göra egendom till fideikommiss för sin yngre broder Gudmund Adlerbeth, och hans manliga efterkommande att ärvas enligt förstfödslorett. Gudmund dog några få år efter sin bror och den äldste sonen Jacob Fredrik Adlerbeth blev då fideikommissarie.

Platsen för det andra gravkoret inköptes 1788 av kanslirådet sedermera stadsråd och friherre Germund Jöran Adlerbeth (1751–1818). Han var även invald i Svenska Akademien från dess bildande samt var riksantikvarie under en period. Gravkoret inrymmer hans stoft samt hans föräldrars (Jacob Fredrik Adlerbeth 1719–1778 och

Anna Maria Spalding 1714–1802) och farföräldrars (Gudmund Adlerbeth 1687–1753 och Hedvig Margreta Below 1697–1764). Vidare gravlades även Germunds son Jacob (1785–1844), den siste i ätten Adlerbeth i gravkoret efter hans bortgång.

På 1930-talet gjordes en genomgripande renovering då man bland annat grävde och gjöt en cementsockel till gravkoret, putsade om väggarna och lade om taket, vidare sågs gravkammarna och vissa av kistor över, se bilaga 2.

Det befintliga taket med betongpannor är lagt senare, datum framgår dock inte i tillgängliga arkiv. År 2013 gjordes en invändig besiktning av gravkoret i samband med upprättandet av en skötselplan för kyrkogården. Den västra gravkammaren besiktigades medan den östra lämnades för att inte riskera att skada kalkstenshällen som sitter i dörröppningen. I anteckningarna från besiktningen noterades att den senast gravsatta kistan, Jakob Adlerbeths, flyttades till det första gravkoret i samband med en översyn 1902. (Mera uppgifter om arbetena 1902 står att läsa i P.G. Vejdes bok om Ramsjöholm.)

Beskrivning inför åtgärder

Gravkoret är en låg vitputsad rektangulär byggnad med ett flackt sadeltak. Taket var inför åtgärden täckt med betongpannor och uppvisade skador, flera taktassar var knäckta och taket svackade i partier.

På södra långsidan finns en enkel bräddörr in till den västra av de båda gravkammarna, den Adlerbethska. På östra gaveln är en öppning täckt av en tunn kalkstenshäll med inskription på latin över Elisabeth Hambrea (död 1746) och hennes båda makar Petrus Falkman (död 1726) och Ambern Beth (död 1751).

Vidtagna åtgärder

Omläggning av taket

De befintliga betongpannorna och läkten demonterades. Under läkten låg partier av hyvlade stickor. De var dock inte spikade utan hölls på plats av läkten. För att komma åt att inspektera och

Gravkoret från söder före åtgärd.

Skador södra takfallet, åt öster.

Södra takfallet från väster. Taket hade flera skador och visade spår efter olika lagningar över tid.

Avrivna takstickor.

läga skador i takbottenpanelen behövde dessa rivas av. Panelen i det södra takfallet var i sämst skick och där byttes stora delar av takbotten. På det norra takfallet gjordes partiella lagningar. Även flera takstolar var i behov av åtgärder, åtta taktassar byttes sammanlagt och lagades halvt i halvt. En oljehärdad masonite lades ovanpå takbotten som skydd före ny läkning.

Det nya tegeltaket bestod av ett enkupigt återanvänt lertegel från Heby tegelbruk som församlingen köpt från Byarums pastorat. Pastoratet hade köpt in det för att komplettera taket på Svenarums kyrka, men då beslutet där blev att lägga om hela taket med nytt tegel fanns inte behov av dessa pannor i Svenarum.

Takutsprånget målades i tre strykningar med linoljefärg från Wibo, den vita färgen knäcktes något med grön umbra. Vindskivor och lockbrädor tjärades.

Pågående arbeten på norra takfallet. Då målningsarbetena ännu inte är utförda går det också att se bytta tassar och taksprång på byggnadens södra sida.

Norra takfallet mot muren i öster, den nedre delen av takstolen är bytt, lagad halvt i halvt och dymlad.

Sammanfattning

Utförda arbeten

Arbetena har omfattat:

- demontering av befintliga betongpannor
- lagning av takbottenpanel, trasiga taktassar och vindskivor
- läggning av nytt tegeltak, begagnat enkupigt lertegel på underlag av masonite
- tjärstrykning av vindskivor och takfotsbrädor

Utvärdering

Slutbesiktning av de utförda arbetena genomfördes den 21 oktober 2021. Vid besiktningstillfället deltog, från församlingen komminister Marie-Louise Hagberg och kyrkorådets ordförande Helena Sundahl, André Blomgren, 34:ans Byggnadsvård samt antikvarie Britt-Marie Börjesgård, länsmuseet.

Församlingen hade utsett Jönköpings läns museum, Britt-Marie Börjesgård till antikvarisk medverkande. Vid besiktningen noterades att arbetena inte var helt slutförda, då vindskivorna och takfotsbrädan skulle tjärstrykas ytterligare en gång, detta ska utföras till våren 2022 när väderleken så tillåter. Entreprenören lämnade muntliga materialuppgifter vid slutbesiktningen.

Länsmuseets generella synpunkt var att arbetena var väl utförda. De slutförda arbetena hade genomförts på ett antikvariskt tillfredsställande sätt och godkändes därför.

I samband med slutbesiktningen noterades vissa putsskador på fasaden, framförallt mot murkrönet och i anslutning till hörn där byte av trasiga taktassar har behövts.

Slutbesiktning, från vänster Marie-Louise Hagberg, André Blomgren och Helena Sundahl.

Antikvariska iakttagelser

Murarna

I samband med att den rötskadade takbottenpanelen lagades blev det underliggande murverket blottlagt. Muren åt norr hade en helt annan karaktär än murarna i övrigt. Den var en skalmur med murade större stenar i murkanterna utåt och inåt, med en fyllning av mindre stenar och murbruk i kärnan. Murens karaktär gör att det utan tvivel går att fastslå att den norra väggen är bevarad från den medeltida kyrkan. De övriga murarna var inte konstruerade på samma sätt och var förhållandevis slarvigt murade.

Målningsrester

På murkrönets norra insida gick det också att se rester av den invändiga slevdragna putsen, i ett parti fanns också bevarade målningsfragment som kan tydas som draperimålningar. I jämförelse med den nedan beskrivna avbildningen (bilaga 4) är det troligen rester av det 1400-talsmåleri som Nils Månsson Mandelgren beskriver. Då man kan ana färg i flera skikt och olika röda kulörer har troligen målningarna bättrats över tid.

Målningsrester på den norra murens insida.

Detalj av draperimålningen.

Den medeltida kyrkan

Det finns få avbildningar av den gamla kyrkan, i hembygdsboken *Svarttorp i gången tid*, utgiven 1983 finns en kopia av en plan och genomskärning av kyrkan utförd av folklivsforskaren Nils Månsson Mandelgren daterad 17/7 1864. Delar av Mandelgrens samlingar som finns på Folklivsarkivet vid Lunds universitet finns digitaliserade och är tillgängliga via databasen Alvin. Tyvärr fanns inte dessa teckningar i databasen, men efter kontakt med Folklivsarkivet fick museet del av dessa.

Förutom ovan angivna och måttsatta plan och sektion har Mandelgren också gjort en skiss över målningarna i den äldsta delen av kyrkan, A på ritningen som han beskriver så här:

A Den så kallade Biskopskyrkan som har Dekorationer från 1400-talet men så dåligt utförda och inte håller någont nytt uti kompositionen hvar för jag endast gjord detta flyktiga utkast - samt Bett och AdlerBettiska grafven.

Skissen i dess helhet återges i bilaga 4.

I den norra muren fanns också putsbruk med färgrester på sidan av en av stenarna, vilket indikerar någon form av nisch eller muröppning. Den rundade formen svarar dock inte mot de inritade fönsteröppningarna på Mandelgrens avbildning.

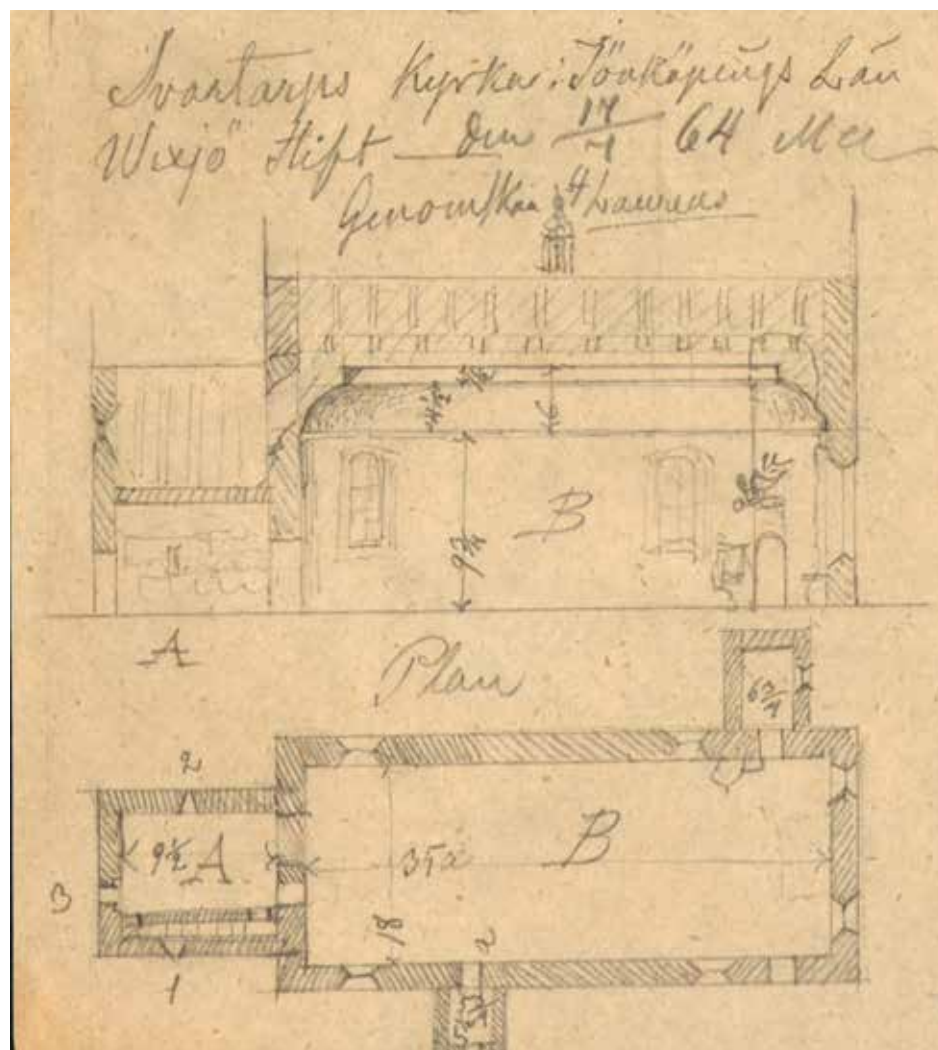
Den medeltida kyrkan hade byggts till i omgångar och det cirkulerar några olika uppgifter avseende kyrkans storlek. I Ragnar Lindstams bok från 1932 uppger han att kyrkan vid rivningen var 30 meter lång och 13 meter bred efter en tillbyggnad i söder under tidigt 1700-tal, kyrkans bredd var då 8.2 meter.

I den norra muren finns också en antydning till något som kan tolkas som resterna av en spiraltrappa. Vilket också är spännande då det inte har varit allmänt med stentorn till de medeltida kyrkorna, det finns dock ett antal exempel med bland andra Visingsökyrkorna Ströja (nuvarande Brahekyrkan) och Kumlaby men även Vallsjö gamla kyrka och Höreda kyrka.

En annan mera språkligt intressant detalj är att kyrkan benämndes som Svartarps kyrka. Under 1800-talet förekom både skrivningen Svartarp och Svartorp. År 1940 gjordes en stavningsändring till Svarttorp.

Den rundade formen kan eventuellt ha utgjort en del av en trappa.

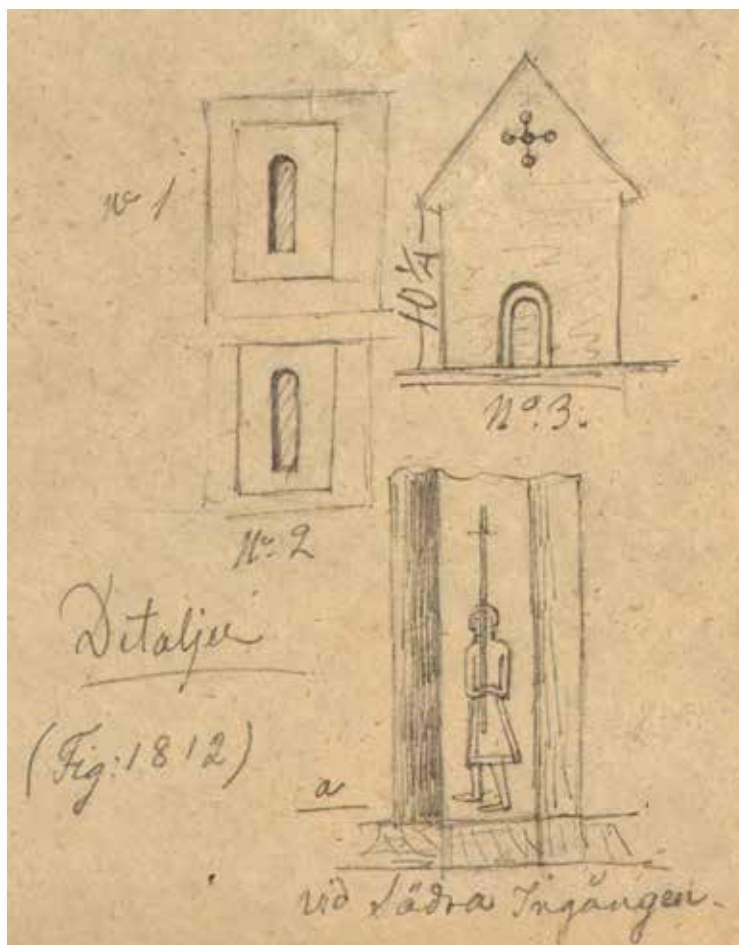

Utsnitt ur Nils Månsson Mandelgrens teckning från 1864 med plan och sektion av den medeltida kyrkan.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 433-2800-2019
Jönköpings läns museums dnr: 2020-208
Byggherre: ..... Lekeryds församling
Entreprenör: ..... 34:ans Byggnadsvård, André
Blomgren
Antikvarisk medverkan: ..... Britt-Marie Börjesgård
Rapportansvarig: ..... Britt-Marie Börjesgård
Rapportgranskning: ..... Anders Franzén
Län: ..... Jönköpings län
Kommun: ..... Jönköpings kommun
Socken: ..... Svarttorps socken
Fastighetsbeteckning: ..... Svarttorp 12:1

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Detalj ur Mandelgrens teckning med bland annat kyrkans västra gavel.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum (JLM)

Handlingar rörande Svarttorps gamla kyrka.

Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar

Teckningar avseende Svarttorps kyrka

Tryckta källor och litteratur

Agertz, Jan. 2008. *Om ortnamn i Jönköpings län*. Jönköpings läns museum.

Gullbrandsson, Robin. 2007. *Kulturbistorisk karakterisering och bedömning Svarttorps kyrka*. Jönköpings läns museum, byggnadsvårdsrapport 2007:36.

Jönköpings historia : På uppdrag av stadsfullmäktige, del 3. 1919. Jönköping.

Jönköpingsposten. Pressklipp 27/10 1937 "Jönköpingssonen P. Beeth förste 'landsman' i Lund".

Lindstam, Ragnar. 1932. *Om kyrkor som försvunnit och klockor som sjungit. I Tveta, Vista, Mo*. Huskvarna.

Manbo, Ia. 2007. *Kulturbistorisk karakterisering och bedömning Svarttorps gamla kyrkogård*. Jönköpings läns museum, byggnadsvårdsrapport 2007:52.

Svarttorps hembygdsförening. 1983. *Svarttorp i gången tid*. Jönköping.

Ullén, Marian. 2015. *Kyrkobyggare och stenhuggare i Småländsk medeltid*. Jönköping.

Vejde, Pehr Gunnar. 1921. *Ramsjöholm. Anteckningar om ett småländskt herresäte och dess ägare*. Huskvarna.

Bilaga 1. Fotobilaga

Bilder tagna i samband med slutbesiktningen den 21 oktober 2021.

Gravkoret med det nylagda taket från söder.

Detalj, tjärstruken vindskiva och lockbräda, vidare kan man ana masoniten under läkten.

Detalj taksprång.

Översikt från sydost.

Översikt från öster.

Översikt från sydväst.

Översikt från nordväst.

Översikt från nordväst.

Översikt från norr.

Gravkoret från söder.

Bilaga 2. Beskrivning av åtgärder 1934

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

Följande arbeten äro utförda på det Adelbertska gravkoret på Svartorps gamla kyrkogård.

1.

Grävning runt huset samt gjutning av en 20 cm. cementsockel, som även bestrykes med asfalt två gånger.

2.

Huset delvis renskrapat från den gamla rappningen och ny rappning påslagen.

3.

Hela huset vitlimmat samt målning av takfot och vindskivor med oljefärg.

4.

Ny portram innurad för inskriptionsplattan på husets östra gavel.

5.

Dörren till ingången målad på vestra gravkoret samt ingången till gravkammaren vitlimmad.

6.

Nya 1½" bräder pålagda på takets norra sidan under teglet i stället för de som voro ruttna.

7.

Pålagt ny takspån på husets norra sida under teglet.

8.

Renskrapat och skurat alla tegelpannor samt inköpt 100 st. pannor av samma sort i stället för de söndriga.

9.

Cementerat fast takhusens tegelpannor.

10.

Inköpt nytt hänglås för inre dörren till vestra gravkammaren.

11.

Gjutit cementplattor vid dörren till vestra gravkammaren samt under inskriptionsplattan.

12.

Inmurat plåtlåda i gluggen på husets norra sida.

13.

Förbättrat 404 bokstäver på inskriptionsplattan som ifyllte alla bokstäverna med bensevrt.

Inne i gravkammaren.

1.

Bengjort västra gravkammaren samt lagat alla spricker i tak och väggar.

2.

I östra gravkammaren inmurat stenar i sydöstra hörnet samt lagat tak, golv och väggar.

3.

Lagat tre av de gamla kistorna samt lagt tillrätta två skelett. Detta arbete utfördes år 1934 under Augusti och September under överinseende av Herr Kapten Erar Rigelberg i Jönköping som besökte platsen fyra gånger under arbetet. Under samma tid besöktes och följdes arbetets gång av Kyrkoherden Johan Pettersson samt Kyrkoverdarna Arvid Pettersson i Hesselarp och Artur Johansson i Brynseryd

Svartorp & Skattherr den 19 sept. 1934.

Gustaf Bådh.

DEN LATINSKA INSKRIFTENS Å GRAVSTENEN VID ÖSTRA GAVELNÖVERSÄTTNING:

Till minne av Högåle Herr Peter Falkman, den nitiske kyrko-kamreraren i Skåne, född 1651, död 1720 samt hans maka, Högåle Fru Elisabet Hambrea, en med alla de dygder, som tillhörde hennes kön, prydd kvinna, död 1669, död 1746, hvilken efter sin makes död äktade Högåle Herr Ambern Beeth, Herre till Ramsjöholm, den tappre Majoren vid Smålands Rytteriregemente, hvilken under Konung Karl XII tjänade i Polen. Han var född 1681 efter Kristi börd och dog 1751, den 11 juni. För vinnande av denna gravplats har detta tempel blivit ärofullt prytt med olika skänker och dessutom har ett penningbelopp å tvåhundra daler silvermynt blivit givit på det villkoret, att detta belopp städse bliver utlånat till räntas vinnande och medelst dessa årliga inkomster taket på denna del af templet kan ständigt underhållas.

Det är förbjudet att vare sig genom arf eller genom någon som helst annan orsak denna graf får övergå i någons ägo, hvarest våra i Herranom saligen afsonnade ben i frid må hvila sig till vår Frälseares Jesu Kriste sista ankomst.

Bilaga 3. Avskrift ur arkivet

Avskrift i läns museets arkiv "Avskrift gjord av prostinnan Ingegärd Norlin enl uppg. Eft. Orig. i Kammararkivet (?)"

...

I denna del av kyrkan (syftar på den så kallade Bispekyrkan) anlades under loppet av sjuttonhundratalet tvenne murade gravkor. Majoren Ambern Beth med fru och företrädare i äktenskapet, vilar i ett av dessa gravkor, vilket han själv låtit inrätta och till vars underhåll han förärat 200 daler silvermynt. Över ingången till graven äro hans och hans frus porträtter, målade i olja, uppsatte, och till höger på en marmortavla läses efter hans förordnande följande inskription på latin:

"Till minne av

Högälde Herr Peder Falkman, den nitiske Kyrkokamreraren i Skåne, född 1651, död 1720, samt hans Maka, Högädle Fru Elisabet Hambrea, en med alla de dygder som tillhörde hennes kön, prydd qvinna född 1660, död 1746, hvilken efter sin förste makes död äktade Högädle Herr Ambern Beth, Herre till Ramsjöholm, den tappre Majoren vid Smålands Rytteriregemente, vilken under Konung Karl XII tjänade i Polen. Han var född 1681 efter Kristi börd och dog 1751, den 11 juni. För vinnande av denna gravplats har detta tempel blifvit ärofyllt prydt med olika skänker och dessutom har ett penningbelopp å tvåhundra daler silvermynt blifvit gifvet på det villkoret, att detta belopp städse varder utlånadt till räntans vinnande och medelst dessa årliga inkomster taket på denna del av af templet kan beständigt underhållas. Det är förbjudet att vare sig genom arf eller någon som helst annan orsak denna graf får övergå i någons ägo, hvarest våra i Herranom saligen afsomnade ben i frid må hvila sig till vår Frälsares Jesu Kristi sista ankomst"

Över porträtterna:

Ambern Beth nat: Anno 1681

Elisabet Hambrea sepatis 77

Denat: Anno 1751

occubuit d. 13 januari 1746

Qvandam Major

In legione equestri

Smålandica

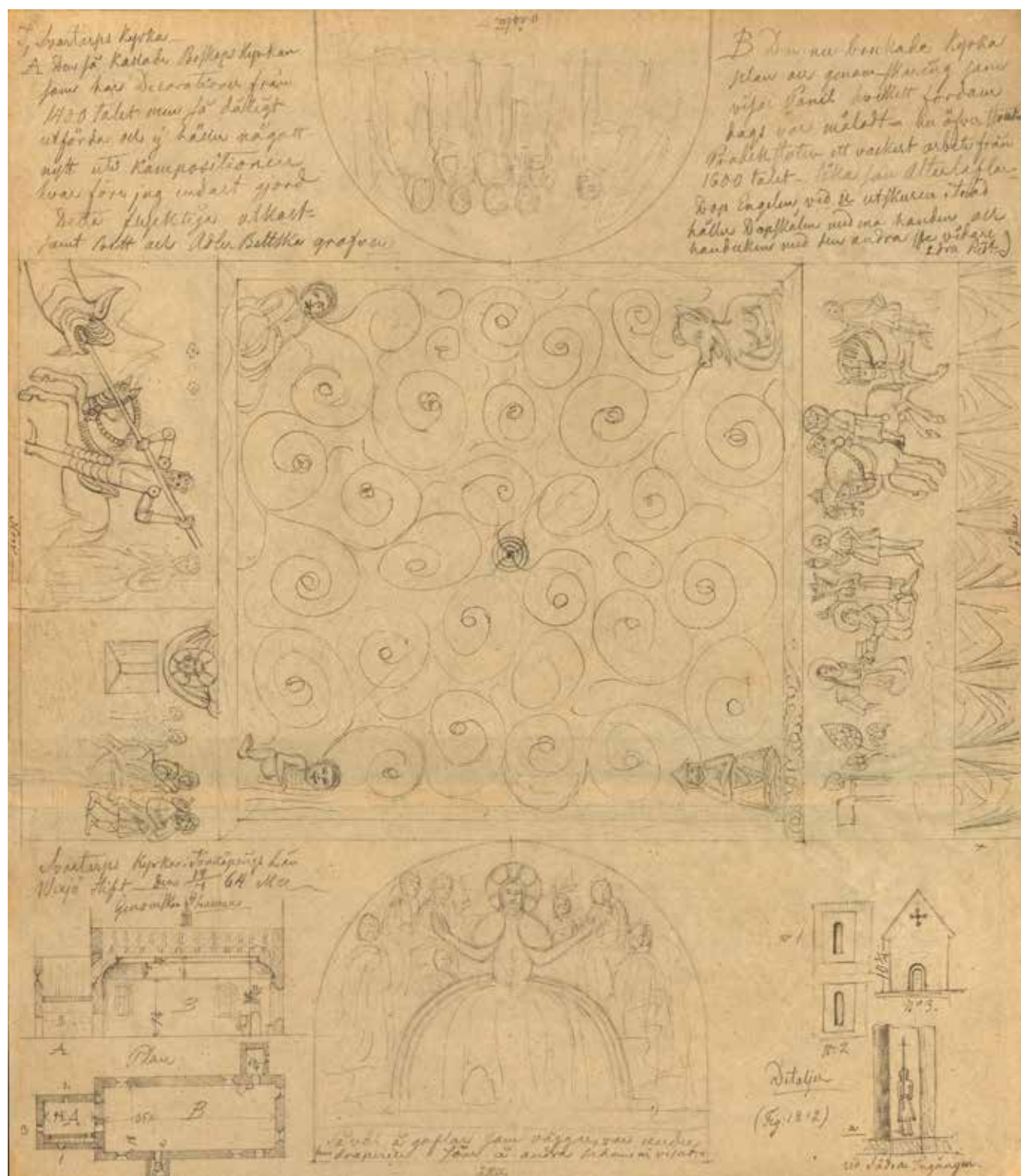
Nerunder, över gravdörren:

Helig, Helig, Helig, Herre Gud Sebaoth.

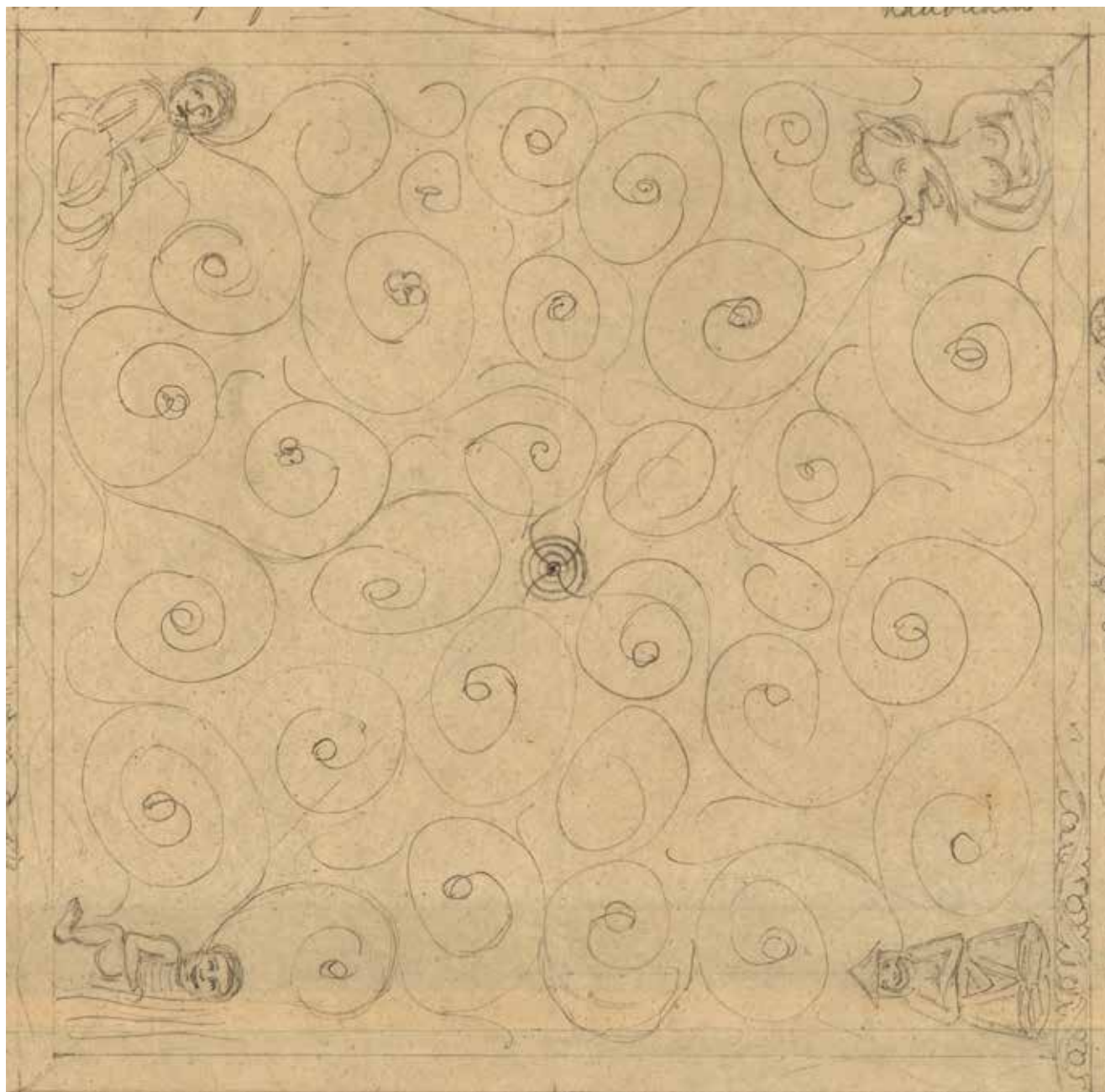
Det andra gravkoret, vartill platsen år 1788 inköptes av Canzlirådet, slutligen stadsrådet mm. Herr Friherre Gudmund Göran Adlerbeth, gömmer stoftet av denne för fäderneslandet, mänskligheten, vetenskaperna och vitterheten städse minnesvärda man, född 1751 den 21 maj död 1818 den 7 oktober. I samma grav vila stadsrådet Friherre Adlerbeths faderfader och fadermoder, vise presidenten och Riddaren av Nordstjärneorden Gudmund Adlerbeth född 1687, 24 maj, död 1753 den 19 mars och han maka Hedvig Margareta von Below född 1697 död 1764, ävensom herr statsrådets föräldrar, Hovrättsassessorn Jacob Fredrik Adlerbeth, född 1719 den 17 maj och Fru Anna Maria Spalding, född 1706, död den 6 december 1802."

Avskriften som i övrigt beskriver den gamla kyrkan med dess inventarier är odaterad, men då den inte nämner att även Gudmund Göran Adlerbeth son, Jacob Adlerbeth är gravlagd i det andra gravkoret tyder det på att uppgifterna är nedtecknade före 1844 som är Jacob Adlerbeths dödsår.

Bilaga 4. Mandelgrens skiss från 1864

Nils Månsson Mandelgrens skiss vid ett besök i Svarttorps medeltida kyrka år 1864, några år innan den ersattes av den nya kyrka. Bildmotiven anges ha funnits i den så kallade biskopskyrkan som inrymde gravkoren.

Biskopskyrkans tunnvalvda tak. Motivet med dekorativa slingor och en figur i vardera hörn är förhållandevis ovanligt. Det finns ett motsvarande motiv bevarat i vapenhuset i Solna kyrka, också det daterat till 1400-tal. Någon tolkning av motivet anges inte.

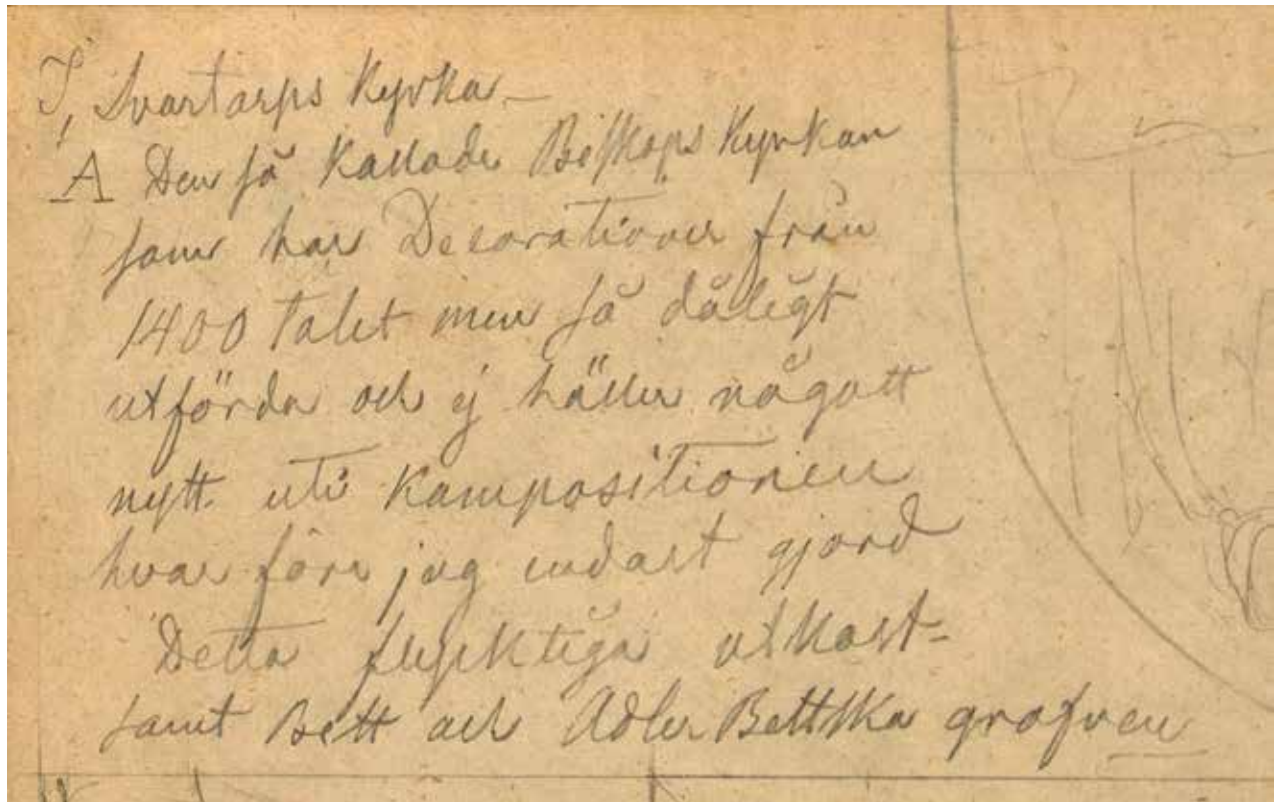
Till vänster ett drakdödmotiv. Till höger troligen flykten till Egypten och ett draperat Kristusporträtt över fönsteröppningen.

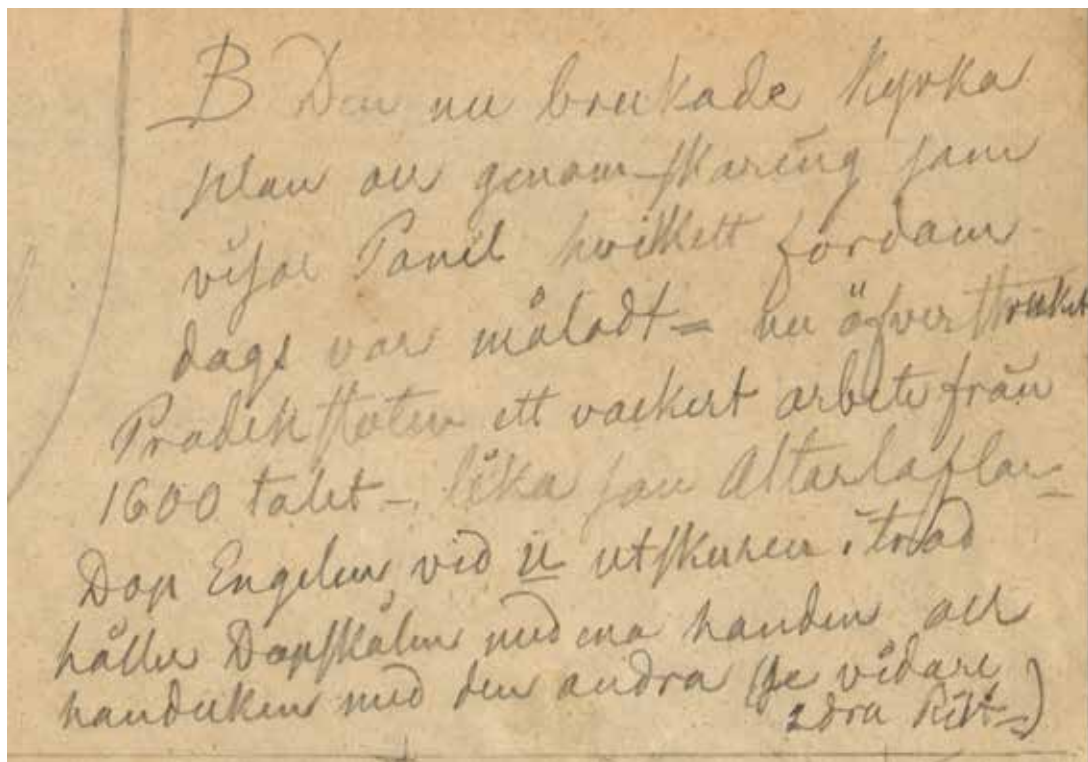
Södra väggen, Konungarnas tillbedjan.

Östra väggen, med en välsignande Kristusgestalt i bildens centrum.

Utsnitt text A.

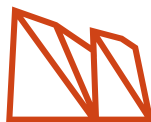
Utsnitt text B.

Västra väggen, motivet är lite svårt att urskilja, det står en ängel till vänster och fyra personer till höger i bilden.

Under hösten och vintern 2020 lades taket om på det Adlerbethska gravkoret på Svarttorps gamla kyrkogård.

Byggnadsvårdsrapport 2022:19
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM